

Alle goede dingen in drieën

Serie: Leven in getallen

3 januari 2021

Voorgangers: Nienke van Dijk (overweging) en Tamme Wiegersma

Inleiding op het thema

Deze viering is de eerste van drie vieringen Leven in getallen.

In de Bijbelse traditie worden sommige getallen als van bijzondere betekenis gezien, in de geschiedenis van het volk Israël, of de geschiedenis van het christendom. Wegens het voorkomen in de tijd, die geheiligd, zichtbaar gemaakt in rituelen en liturgische tradities: denk aan aantallen kaarsen, de dagen van de vastentijden, de dagen van Pasen.

In veel Bijbelteksten wordt gebruik gemaakt van getallen, voor herhalingen, benadrukken, ritme, memorisering of poëtische of theologische zeggingskracht.

In deze serie komen de getallen drie, zeven en twaalf aan de orde.

Vandaag, 3 januari, de derde dag van het nieuwe jaar, gaat het over het getal drie.

Al het goede komt in drieën. Ook in de christelijke traditie is het getal drie een belangrijk getal. Denk aan Driekoningen, de Heilige Drie-eenheid en de drie dagen na de kruisdood van Jezus. Wat maakt dit getal anders dan anderen? Wat drukt het uit, wat maakt het uit op de levensweg?

We lezen vandaag drie Bijbelteksten. Daar projecteren we telkens een beeld bij dat verwijst naar die tekst.

Na elke Bijbeltekst volgt een korte meditatie over deze teksten: een scheppingsverhaal, het feest van de Epifanie en de getuigen van de Opstanding.

Gebed

Goede God,

Wij komen bij u op deze derde dag van het nieuwe jaar,

Wees in ons midden

Nu wij zo verspreid bijeen zijn

Wees in onze huizen, in onze harten, bij onze geliefden

Bij uw wereld

Die wij mogen bewonen

Goede God, wij zoeken u

In uw schepping, in uw volk, in uw kind Jezus,

en in elkaar – maak ons tot uw gemeente,

wijs ons de weg door uw Geest:

de weg van gerechtigheid, liefde en vrede.

Goede God,

Hoor onze gebeden,

Als wij verdrietig zijn, ziek zijn of rouwen

Sterk ons met uw liefde, uw verbond, uw belofte

Geprezen is uw Naam, die ontelbaar vaak tot ons spreekt,

Die zegt: Ik zal er zijn.

Amen

Schepping- de derde dag -

Genesis 1: 9-16

God zei:

Dat de wateren onder de hemel zich op één plaats verzamelen

En dat het droge zichtbaar worde.

Het geschiedde aldus.

God noemde het droge aarde

En de verzameling wateren noemde hij zeeën.

God zag dat het goed was.

God zei: dat de aarde jong groen voortbrenge

Dat zaaddragend is

En vruchtdragend bomen met vruchten naar hun soort

Dat zijn zaad erin heeft

Over heel de aarde.

Het geschiedde aldus.

Uit de aarde ontsprong jong groen, zaaddragend naar zijn soort

En vruchtdragende bomen,

Dat zijn zaad erin heeft naar zijn soort.

God zag dat het goed was.

Het werd avond

en het werd morgen,

een derde dag.

Op de derde dag van het nieuwe jaar lazen we uit het eerste scheppingsverhaal uit het Bijbelboek Genesis, over de derde dag.

In de compositie van dit verhaal hebben de schrijvers getallen een belangrijke rol gegeven. Het getal zeven bijvoorbeeld. Het getal zeven – voor de zes dagen waarop God schiep en de zevende waarop God rustte, maar ook in de zich herhalende woorden. Het woord bara, wat scheppen betekent, komt zeven keer voor, evenals het woord asa dat maken betekent. Zeven keer laat de schrijver God zijn schepping een naam geven of zegenen.

Maar ook het getal drie is belangrijk: drie van de zeven keer dat het woord bara, schepping, voorkomt gaat het over de schepping van mensen.

En de derde scheppingsdag is de dag waarop God tot twee keer toe zag dat het goed was. Op de meeste andere dagen is dat één keer. Op de tweede scheppingsdag helemaal niet.

Wat gebeurt er op de derde scheppingsdag?

Op de afbeelding van de houtsnede van Escher van de derde scheppingsdag zien we de zee, de aarde en bloemen en planten.

Als je naar de houtsnede van Escher kijkt over de derde scheppingsdag zou je kunnen denken dat God op de derde dag de zeeën schiep.

Dat is niet zoals het gaat in dit verhaal: de aarde was er al, de wateren, de oeroceaan, was er al. Het was duister, woest en leeg. Er was geen leven mogelijk. Dat is de beginsituatie, voordat God begint met scheppen. Gods Geest zweeft over de wateren en zei: er zij licht, en er was licht. Dat was de eerste scheppingsdaad.

Om het leven mogelijk te maken is er licht nodig, onderscheid tussen licht en duister en ook onderscheid tussen de verschillende soorten water – het water van het hemelgewelf en het water onder het hemelgewelf. Dat gebeurt op de tweede scheppingsdag. Hoge-hemel-water en onder-hemel-water.

En: opvallend: hier klinkt niet dat God ziet dat het goed was. Er is wel onderscheid, maar de dreiging van al dat water, de onleefbare situatie is er nog steeds. Voor de Bijbelschrijvers was en bleef de zee vooral een bron van dreiging – in het boek Openbaringen staat ook de aankondiging dat in het einde van de tijden de zee niet meer zal zijn. Dat is dus eerder een utopisch beeld, het einde van de dreiging. Na die dreiging, al dat water, daarvan zegt God dus ook niet: Het is goed.

En dan begint de derde dag.

God geeft het water onder de hemel opdracht om zich op één plaats te verzamelen, zodat het droge zichtbaar wordt. Wat God dus met het dreigende water doet: het een plaats wijzen, hij bij elkaar wegen, zodat er ergens grond droogvalt.

Het bijeengebrachte water noemt God 'de zeeën' en het droge 'aarde'. Hier staat woord erets, waarmee ook verwezen wordt naar het land Kanaän. En als je weet dat dit verhaal is samengesteld en opgeschreven in de Babylonische ballingschap, dan weet je ook dat hier het verlangen, het heimwee naar dit land, dat aan het volk Israël is gegeven doorklinkt.

En hier klinkt het dan wel: God zag dat het goed was. Pas als er onderscheid is tussen aarde en zee kan er geleefd worden.

En de aarde krijgt een opdracht: dat de aarde groen voortbreng! En zo gaat het: uit de aarde ontspringt groen: planten en bomen, ontkiemen en dragen vrucht: voedsel voor de dieren en mensen die nog zullen komen. Zonder dat kunnen zijn niet leven.

En voor de tweede keer klinkt het: God zag dat het goed was. De dreiging van het water, de onleefbare toestand die na de tweede dag nog bleef bestaan is met deze scheppingswoord daden veranderd: het water is gekeerd, er is een droge plaats, de erets waarop groen kan ontspruiten.

Dus wat er op de tweede dag nog niet was, wordt op de derde dag ingehaald. Twee keer goed!

En op deze derde januari, in deze stad aan de zee, waar we de dreiging van het water kennen, de dreiging van de stijgende zeespiegel, de dreiging van een onleefbare aarde gaan we het nieuwe jaar in.

Dat de aarde bewoonbaar blijft, dat er leven mogelijk blijft, voor allen, dieren en mensen.

Epifanie- het licht in de wereld

Matthéus 3 : 13 – 17. De doop van Jezus.

Dán
treedt Jezus aan,
uit Galilea op de Jordaan af
tot bij Johannes,
om door hem gedoopt te worden.

14 Maar die heeft hem tegengehouden,
zeggend: ik heb het nodig

gedoopt te worden door jóu,
en jij komt tot míj?

15 Maar ten antwoord zegt Jezus
tot hem: laat het onmiddellijk toe;
zó immers past het ons
alle gerechtigheid te vervullen!
Dán
laat hij hem toe.

16 Als Jezus is gedoopt
klimt hij meteen uit het water op;
en zie, geopend worden de hemelen
en hij ziet de Geest van God
neerdalen als een duif
en komen op hem,

17 en zie, een stem uit de hemel
die zegt: dit is
mijn zoon, de geliefde,
in wie ik welbehagen heb gekregen (Jes. 42,1)!

3 januari is drie dagen verwijderd van 6 januari – Epifanie.

Epifanie: het verschijnen van het licht van Christus in de wereld wordt in veel orthodoxe kerken als het Kerstfeest gevierd. In Nederland is de datum vooral verbonden met het feest van Driekoningen.

3 januari, de derde dag, drie koningen en drie teksten.

Drie teksten worden dikwijls bij het feest van de Epifanie gelezen: het bezoek van de wijzen uit het oosten aan het kind Jezus – het verhaal van doop van Jezus in de Jordaan- en het verhaal van de bruiloft te Kanaän.

In die verhalen gaat het op verschillende manieren om het erkennen van Jezus als de langverwachte Messias. De wijzen uit het Oosten, die een ster volgden om de nieuwgeboren Koning van de Joden te bezoeken. Een verhaal om uit te drukken dat niet Jezus erkend wordt door de vorsten van alle wereldrijken, waarvan men destijds dacht dat het er drie waren.

Epifanie is een ouder feest dan het Kerstfeest. In de traditie stond daarin vooral het verhaal dat we net gelezen hebben centraal: het verhaal van de doop van Jezus door Johannes de Doper. Daarnaast verwijst ook de afbeelding van het schilderij van Leonardo da Vinci. En ook hier een erkenning in drievoud: eerst zegt Johannes dat hij niet Jezus maar Jezus hém moet dopen- een erkenning van een Joodse profeet aan een andere Joodse profeet.

Dan gaat de hemel open en daalt de Geest van God op Jezus als een duif – een beeld waarin Jezus voortaan vergezeld wordt- uit naam spreekt van de Geest van God, diezelfde Geest die over de wateren zweefde en die al bij God was van voor de schepping: de Geest van de Wijsheid.

En dan klinkt er een stem uit de hemel die zegt: dit is mijn zoon, mijn geliefde. Waarmee Jezus gekwalificeerd is als geliefd kind van God.

In deze drievoud gaat het om wederkerige relaties: Jezus erkent Johannes evenals profeet, Jezus noemt God (op andere plaatsen) zijn vader en de inzet voor gerechtigheid kan niet zonder de kracht van de Geest die ons oproept om met elkaar een gemeenschap te zijn van gelijke leerlingen en de tafel met elkaar te delen.

Een beeld dat voor het eerst en uitbundig wordt neergezet in het derde verhaal dat vaak bij de Epifanie gelezen wordt: het verhaal van de bruiloft te Kanaän, waar Jezus, als er niet genoeg wijn is voor de gasten, de vaten met water verandert in wijn. Een teken van zijn goddelijke opdracht en zijn goddelijke vermogen om te zorgen dat er genoeg is voor iedereen. Zoals de Wijsheid in de kracht van de Geest ons allen aan tafel noedt om met elkaar te delen.

Nog weer anders gezegd: in het Evangelie gaat het erom dat mensen beeld dragers van God zijn en Jezus toont ons wat dat betekent: gerechtigheid en liefde en solidariteit in de gemeenschap van de Geest. En, Jezus zei het al: een mens kan niet alleen de gerechtigheid vervullen.

Duizelt het u al van al deze overvloed in drievoud?

Het voordeel van een online viering is dat u nog eens terug kunt spoelen.

Als wij als studenten theologie wat glazig keken bij een uitleg over de drie-eenheid van God, Jezus en Geest, legde onze docent het nog maar eens uit aan de hand van een driepootskruk: een eenheid op drie poten. En, zei hij er dan altijd bij: op één poot blijft het niet staan, op twee poten gaat het wiebelen en met drie poten kun je erop zitten.

Anders gezegd: als iedereen alleen of alles in tweeën was, bleven we wiebelen of lagen we op de grond. Vader en zoon, moeder en dochter, man en vrouw, wit en zwart, jong en oud, arm en rijk. Tegenover elkaar, gevangen in tegenstellingen, tweedeling van eigenschappen, macht en onmacht, hebben en niet-hebben.

Om alle gerechtigheid te vervullen is meer nodig en dat meer begint bij drie. Daar komen we uit de tegenstelling, uit het dualisme, daar wordt een andere weg zichtbaar. Daar wordt leven mogelijk.

Getuigen

Matheus 16:1-7

Als de sabbat afloopt,
kopen Maria Magdalena,
Maria van Jakobus, en Salome,
balsems
en komen hem zalven.

2 Zeer vroeg op de eerste van de week
komen zij aan bij de gedenkplaats,
bij het opgaan van de zon.

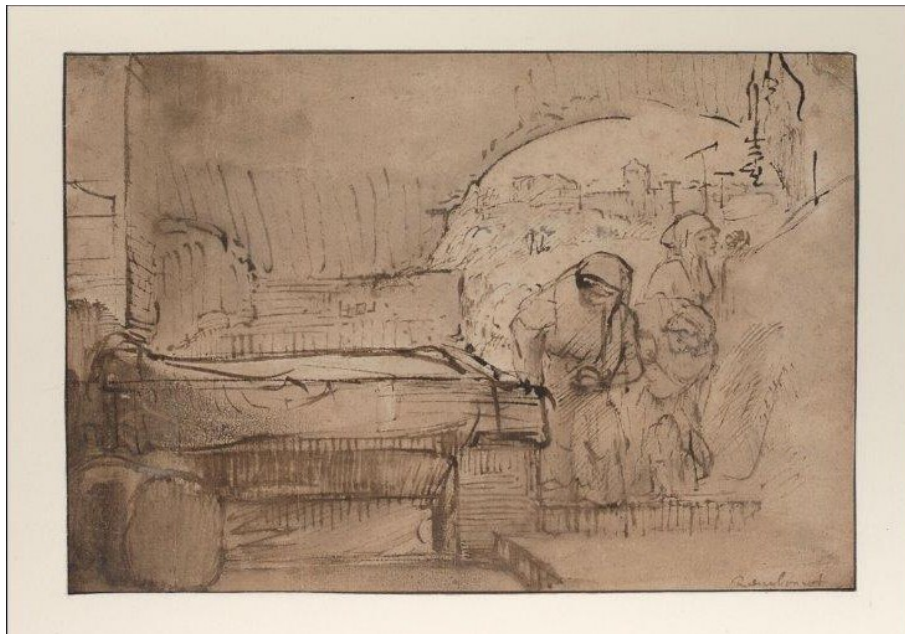
3 Ze hebben tot elkaar gezegd:
wie zal voor ons de steen wegwentelen
van de poort van de gedenkplaats?-

4 en nu ze opkijken
aanschouwen ze dat hij is weggewenteld,
de steen,-
hoewel hij heel groot is geweest (Gen. 29,2).

5 Als ze de gedenkplaats binnenkomen
zien ze aan de rechterkant
een jongeman zitten,
met een witte mantel omgeworpen,
en ze zijn stomverbaasd.

6 Maar hij zegt tot hen:
niet zo verbaasd!-
ge zoekt Jezus, de Nazarener,
die gekruisigd is?-
hij is opgewekt, hij is niet hier;
zie, dit is de plaats
waar ze hem hebben gelegd;

7 nee, gaat heen, zegt aan zijn leerlingen
en aan Petrus
dat hij u voorgaat naar Galilea;
daar zult ge hem zien,
zoals hij u heeft gezegd!

In deze Kersttijd weten we de afloop van het verhaal van Jezus al. Voordat we terugdenken aan het verhaal van de aanbidding van de wijzen uit het Oosten van de nieuwgeboren Koning der Joden weten we wanneer die woorden weer zullen klinken: als Jezus als koning der Joden vermoord wordt aan het kruis.

Mijn God, mijn God waarom hebt mij verlaten? De dood van Jezus, waarbij God afwezig was en de vrouwen aanwezig zijn. Zij zijn getuigen van de afwezigheid van God.

Jezus stierf op een vrijdag en werd gelijk begraven. De dag daarna was de Sabbat, een dag waarop niet begraven mag worden. Op de dag daarna – de derde dag- gaan de vrouwen op weg, om hem

alsnog volgens Joods gebruik te wassen en te zalven. In de joodse traditie is het overigens ongebruikelijk dat vrouwen een dode man wassen. Het graf werd ook bewaakt. De Romeinen bezetten het land en een van de helden van de verzetsbeweging was zojuist door hen omgebracht.

En toch gingen de vrouwen – gedrieën. Maria, Maria en Salomé. De schets van Rembrandt hoort bij dit verhaal. Een drievoud op weg, zoals ook andere apostelen vaak in drietallen op weg gingen: Petrus, Jakobus, Johannes. Niet alleen op pad, een tweede voor de zekerheid, een derde voor als één wat overkomt, één kan blijven en de ander hulp kan halen. In onveilige situaties ga je met drie. En deze situatie is onveilig en ongewoon.

De vrouwen vragen zich af wie voor hen de steen van het graf kan wegrollen. Maar als ze daar komen, zien ze dat de steen is weggerold. En een man in een witte mantel zegt tegen hen: Zoeken jullie Jezus, die gekruisigd is? Hij is niet hier, hij is opgewekt. Zie maar, de plaats waar hij lag is leeg.

De drie vrouwen zijn getuigen van de afwezigheid van het lichaam van Jezus. En tegelijkertijd zijn zij daarmee ook de eerste getuigen van het evangelische besef dat de afwezigheid van Jezus lichaam duidt op zijn aanwezigheid op de weg voor ons uit: de weg naar Galilea.

Zeg aan de volgelingen van Jezus dat hij u voorgaat naar Galilea! Daar zult u hem zien, zoals hij heeft gezegd.

Waar zullen zij Jezus zien? Op de weg voor hun uit, waar hij aanwezig is in de kleinen, de armen, de zieken, de gevangenen, de gemartelden. Jezus is gekruisigd, begraven en weer opgewekt. Dat is niet een ultiem offer, waarin hij al het lijden van alle mensen heeft opgelost maar juist daar is hij aanwezig waar mensen lijden – waar het beeld van God geweld wordt aangedaan, roept hij ons op de weg te gaan van gerechtigheid en solidariteit.

De drie vrouwen die als eerste getuigen zijn van het lege graf, weten dat Jezus niet gevonden wordt onder de doden, maar bij de levenden.

En in dat besef gaan ook wij op weg, op de derde dag van dit nieuwe jaar – nog veel onzeker is over wat komt, een lege ruimte maar een Aanwezigheid voor ons uit die ons oproept en aanspoort om op weg te gaan en dit te bewerken: voedsel voor allen, genezing voor de zieken, hoop voor de rechtelozen.

Moge het zo zijn.

Voorbeden

Wij bidden:

Reizend door de tijd
een nieuw begonnen jaar
Sprankelend nieuw
zo zullen wij nieuwe schepping worden
hoe verschillend ook
vaak achtervolgd door twijfel

Vreugde en verdriet om wat geweest is
en met verwachtingen om wat komt:
hoe houden we ons staande?

Dat levenservaring van anderen
en nabijheid van geliefden ons inspireren
dat wij wortelen in de akker van ons leven

En dat wij uitgroeien
-voorzichtig, onweerstaanbaar-
tot wie wij ten diepste zijn
en ons leven –door te geleiden wat vergroeid is-
nieuwe kansen krijgt in dit nieuwe jaar

We leven in verbondenheid
met wie – zij / hij – die ons voorgingen en wie na ons komen
in een lijn van getuigen
dat we ons gedragen weten
en elkaar tot zegen zijn
vandaag en morgen.

Er is immers nog een wereld te winnen en op te staan:

ga jij, jijzelf uit je land, uit je clan, uit het huis van je vader naar een land dat ik je zal laten zien.
Land, beter vaderland, stad die grondslagen heeft, een heilig gebergte,
heel oude mensen, bedreigde kinderen,
getuige zijn van nieuwe hemelse aarde:
een nieuw jaar!

Zo denken we in stilte aan wat in het Voorbedenboek is geschreven.
En we bidden voor deze aarde, voor de ander, voor onszelf...

En bidt ieder voor zich met mij:

Winter me, zomer me,
Lente me, september me
morgen me, middag me
Avond me en nacht me
met andere woorden
Blijf bij me, alsjeblieft!

Dat het zo mag zijn!